

TÜRKİYE'DE İLK VE ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN YARATICILIKLARININ GELİŞTİRİLMESİNDE GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİNİN ÖNEMİ

THE IMPORTANCE OF VISUAL ARTS EDUCATION FOR DEVELOPING PRIMARY
AND SECONDARY SCHOOL STUDENTS' CREATIVITY IN TURKEY

Hasan BALTACI¹ - Metin EKER²

Öz

Geçmişe oranla "şimdi"yi yeni kodlamalı bir kültürel kapsam ya da kapsamlarla karakterize eden bir dünyada yaşıyoruz. Sanatsal kimlik ve göstergelerin yeniden inşa edildiği, teknolojik hız ve sürekliliğin olağanlaştığı, bilimin teknolojik keşif ve buluşlarla yeniden inşa edildiği ve kültürde üretim ve tüketim bağlamlarında dinamik kılınan günlük yaşam motivasyonlarının çözümlenmeye çalışıldığı bir çerçeve; kuşkusuz eğitimi, özellikle de görsel sanatlar eğitimi temel kavram ve olguları açısından yeniden tartışmaya ve değerlendirmeye açmaktadır.

Görsel sanatlar eğitimi, konumu gereği çocukların duygusal özelliklerinin ortaya çıkarılmasında ve yaratıcılıklarının geliştirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Bunun yanında çocuğa müdahalede bulunmadan hayal gücünün geliştirilmesi ve özgür anlatım kazanımlarının sağlanması bakımından oldukça elverişli bir ders özelliğine sahip olduğu söylenebilir. Öte yandan görsel sanatlar eğitimi alan bireyler, yaratıcı yeteneklerini performansla yansıtanın yanı sıra toplumsal duyarlılık, çevre bilinci ve yeni kültürel alanlara adaptasyon becerileri de geliştirirler.

Bu çalışma nitel bir araştırma olup, Türkiye'de ilkökul ve ortaokul öğrencilerinin yaratıcılıklarının geliştirilmesinde görsel sanatlar eğitiminin önemini ve konumunu kendi koşullarıyla nitelik kazanabilme durumları açısından belirlemeyi amaçlamaktadır. Çalışma ile çocuğun yaratıcılık eğitimi bağlamında görsel sanatlar eğitiminden etkili ve verimli bir biçimde yararlanılabileceği kanıtlanmış olacaktır. Ayrıca çalışmanın sonunda yaratıcı düşünceler üretebilen, bağımsız kararlar verebilen, farklı düşüncelere saygı duyabilen bireyler yetiştirme hedefleri bağlamında görsel sanatlar eğitiminin ilk ve ortaokullarda verimli bir şekilde işlenmesi gerektiği somut biçimde ortaya konacaktır.

Anahtar Kelimeler: Görsel Sanatlar Eğitimi, Yaratıcılık, Öğrenci, Çocuk.

Abstract

We live in a world that characterizes now with a new coded cultural scope or scopes when compared to past. A scope, in which artistic identity and indicators are rebuilt, technological speed and continuity have become normal, and science is rebuilt by technological discoveries and inventions. We attempt to resolve daily life motivations as part of cultural production and consumption and to discuss and assess education and especially visual art education in terms of basic concepts and notions.

Visual arts education plays a key role in children's emerging emotional characteristics and developing their creativity. On one hand, it can be said that this is an appropriate course that allows children develop their imagination without intervention and provide them free expression. On the other, individuals who receive visual arts education acquire social sensitivity and environmental awareness along with the development in their creative skills.

This qualitative study aims to determine the importance and place of visual arts education in developing primary and secondary school student's creativity and to gain qualifications in their circumstances in Turkey. This study will show that children can benefit from visual art education efficiently and fruitfully as part of creativity education, and that visual arts education in primary and secondary schools is needed to cultivate individuals who can produce creative ideas, make independent decisions and respect different opinions.

Keywords: Visual Arts Education, Creativity, Student, Children

¹Dr.Öğr.Üyesi, Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, hasanbaltaci05@gmail.com,
Orcid:0000-0001-8634-3378

²Prof.Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, ekermetin@hotmail.com,
Orcid:0000-0003-3898-9371

1.Giriş

Her millet ve milletiyle karakterize toplumlar geleceklere olarak gördükleri çocuklarının eğitimine ayrı bir önem gösterme eğilimi sergilerler. Biz de millet olarak çocukların eğitimine ayrı bir önem vermekle birlikte, her zaman yeterli verimlilik ve hedef kapsamını kaliteli kılabilmişimizi söyleyemeyiz. Bugün tüm dünyada hemen her alanda büyük bir değişim ve dönüşüm yaşanmakta, dolayısıyla koşullarını güncelleyebilen uygun yeni eğitim modelleri araştırılmaktadır. Bu kapsamda görsel sanat eğitimi, çocukların kendilerini özgür bir biçimde ifade edebilecekleri ve yaratıcılıklarının geliştirilebileceği bir alan olarak görülmeye başlanmıştır.

Çocukların bilişsel-duyuşsal gelişimlerinde sanatın ve dolayısıyla sanat eğitiminin önemine ilişkin saptamalara kaynaklık edebilecek yeti sondajları ve yeterlik kapasiteleri, aynı zamanda çocukların birbirlerinden farklı yetenek kapsamı ya da düzeyleri hakkında da verileri ortaya çıkarabilmektedir. Çocukların ileriki yaşamlarında güçlü bir biçimde var olabilmeleri amaçlanıyorsa, bu ancak onların kişisel yeteneklerinin geliştirilmesiyle mümkün olabilir. Çocukların duygu ve düşüncelerini aktarabilecekleri ve kendilerini özgür hissedebilecekleri bir ortamın oluşturulması, özellikle ilköğretim döneminde çok gereklidir. Bu nedenle görsel sanat eğitimi, çocuklara özgür bir ortam sağlayarak ve onların dünyayı nasıl yorumladıklarına ilişkin saptamalara destek vererek yaratıcılıklarını geliştirebilir; böylece özgür değerlere ulaşmalarını sağlayabilir.

İnsanın sanatsal gelişiminin sosyal boyutu kadar pedagojik boyutu, özellikle çocukluk evresinde ve ilköğretim süreçlerinde aktif olan subjektif yoğunlaşmaların gözlemlenmesi ve değerlendirilmesi söz konusu olabilmektedir. Öğrenci olarak çocuğun sanatsal potansiyellerini basit beceri saptamaları ve genellikle yaratıcılık veya yaratıcı performans adı altında metodolojik kargaşa ile açıklanabilecek çabaların aşılması gerekmektedir. Çocuğun iki yaşam uzayından biri evi ve çevresi, diğeri ise okul ve çevresidir. Bu sebeple sanat ve yaratıcılık saptamalarının, yönelim ve değerlendirmelerin merkezi doğal olarak okul olmaktadır. Dolayısıyla okulun yaratıcı yeteneklerin ortaya çıkarılma olanaklarını besleyen yer olduğu söylenebilir.

Diğer taraftan çocuğu kuşatan ve içinde çeldiricileri ile dikkat çeken bir kültürel ve teknolojik meşguliyet zorlamasından bahsedilebilir. Böyle bir ortam içinde stresli, korumasız, endişeli ve kuşkulu kişilik özelliklerine sahip çocuklar olabilir. Ayrıca daha özgür, coşkulu ve kendiliğinden performans ilintili yaratıcılık aldatmacaları sergileyebilecek tekno-becerilere sahip çocuklar da olabilir. Bu yüzden çocuğun görsel, kültürel ve çevresel tesir ortamları içinde yaratıcılığını ortaya çıkarmak ve yaratıcılıklarını geliştirme göstergelerini pedagojik gerekçe yapabilmek önemli görülmelidir.

Çocukta yaratıcılığın geliştirilme süreçleri, sadece görsel/resimsel anlatım ya da dışavurum çalışmalarlarıyla değil; fikir, imgelem, kurgu ve keşiflerin bilişsel odaklarıyla da ilgilenen bir görsel sanat eğitimi; müfredat yapılarının oluşturulması, tasnif edilmesi ve tasdik görmesi önemli görülebilir.

1.1. Problem

Teknolojik gelişmelerin baş döndürücü bir hızla gelişim ve değişim gösterdiği günümüzde çocuklarda teknolojinin olumsuz yanlarından büyük oranda etkilenmektedir. Teknolojik aygıtlar, çocuğa hazır bir kalıp sunmakta ve çocuğun okul dışındaki zamanının önemli bir kısmını işgal etmektedir. Bu gerekçeler, ilk ve ortaokul çocuklarının yaratıcı ve bağımsız karar verebilen bireyler olmalarına yardımcı olmak için görsel sanat eğitiminden daha fazla yararlanılması gerektiği düşüncesini ön plana çıkarmaktadır. İlköğretimde görsel

sanatlar eğitimi dersini verecek bazı öğretmenlerin yeterli donanımda bulunmamaları ve çocuktaki yaratıcılık süreçlerinin en kolay şekilde izlenebileceği bu dersin, ders programlarında yeterince yer almadığı düşüncesi, bu çalışmanın problemi oluşturmaktadır.

Küreselleşmenin yaygın kanaat ve beklentileri beslediğini düşünen toplumları bekleyen tehlikelerden biri de milli kültür ve sanata ilişkin tasavvur ve tasarrufların yerini alan gelişmeye kapalı, daha kaotik ve tek tipleştirici kalıpların almasıdır. Dolayısıyla görsel sanat eğitimi, öncelikli olarak kültürel gerekçelerle yeni kapsamlarını ve bunların müfredat yansılarını inşa ederken çocuğun sanatsal gelişimi ve yaratıcılık bağlantılarını da tartışmak zorundadır.

Her şeyden önce yaratıcılık için klasik zekâ örüntüleri ve güçlerinin ötesinde dışsal tesirler ve katkılara ait motivasyonlar öncelenmelidir. Çocuğun imgelem gücü, akıl gücü, sezgi gücü ve keşif gücü gibi potansiyel güçler arasındaki korelasyonun tümü, aslında, yaratıcılığın da temel bileşkesine altyapı sunmaktadır. Çünkü yaratıcılık tekli değil çoklu izahat ve ilgiyi merkez almak durumundadır. Görsel sanat eğitimi, yalnızca yaratıcılık eğitimi olmamalıdır. Yaratıcılık performanslarına ait çıktılar daha kültürel, yaşamsal ve gündelik hayata ilişkin pratik ve yansılarda işlemelidir.

Yeni kültürel gerekçeler ve problemler ile ilgisinde sanat eğitiminde, çocuğun sanatsal gelişimine dönük yeni problem saptamaları olduğu/olacağı muhakkaktır. Özellikle yaratıcılık olgusunun diğer zihinsel olgularla bağlantısallığına ait performans çıktılarının çözümlenmesinde yöntemlere ihtiyaç vardır. Bu bağlamda görsel kültür ve dolayısıyla teknoloji kültürünün çevresel baskısı ve günlük yaşamı işgali ile ilgisinde çocuğun yaratıcılığının geliştirilmesinde yeni gerekçeler ve tartışma odaklarına olan ihtiyaç, bu çalışmanın ana problemi olarak gösterilebilir.

1.2.Amaç

Bu çalışmanın amacı, ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin yaratıcılıklarının geliştirilmesinde görsel sanatlar eğitiminin konumunu belirlemektir. Bununla bağlantılı olarak görsel sanatlar öğretmenleri ve sınıf öğretmenlerine "Görsel Sanatlar Dersi" kapsamında, çocuğa verecekleri yaratıcılık eğitimiyle ilgili önerilerde bulunmak bu çalışmanın bir başka amacı olarak gösterilebilir.

1.3.Yöntem

Bu araştırma, nitel bir çalışma olup; ilgili alan kaynak taramaları yapılmış ve incelenmiştir. İlk ve orta okul öğrencilerinin yaratıcılıklarının geliştirilmesinde görsel sanatlar eğitiminin önemini merkeze alan bu çalışma, eğitim programlarında görsel sanat eğitiminin daha fazla yer alması gerektiğini savunarak bu dersin önemine değinmektedir.

2.Bulgular ve Yorum

Görsel sanat eğitiminin ilk ve ortaokul çocuklarının yaratıcılıklarına katkısı konusunda yapılabilecek tespitlerin ve yorumların ana eksenini, çocuğun görsel sanatlar eğitimi ve yaratıcılık süreçleri üzerinde olacaktır. Sanat eğitimi süreçleri, sosyal ve kültürel çevre ile bireysel donatıların etkileşiminin öne çıkardığı bir olgu içinde çocuk, yaratıcılık uygulamaları açısından devamlılık, esneklik, değişebilir veya geliştirilebilir özelliklerini aktif tutabilmektedir. Dolayısıyla çocuğun yaratıcılık süreçleri kendi gelişim süreçleri ile paralel olarak gelişmelidir. Günümüzde ilköğretimde verilecek görsel sanat eğitimi; toplu veya bireysel etkileşim biçimlerinin aktif yapısı içinde gözlemlenebilecek yaratıcı potansiyellerin çocuğun kişilik gelişimlerine etki eden algı ve tavır gibi davranışlar geliştirmede katkı sağlayabilecek olanaklar sunmaktadır.

2.1. Görsel Sanat Eğitimi

“Sanat; bilgilendirici, bilinçlendirici, eğitici, yüceltici, arındırıcı işlevleriyle eğitimin geniş kapsamlı konu alanları arasında yer alır” (Kırışoğlu, 2014:9). Burada sanata dair geniş perspektiften çok güzel bir açıklama yapılmıştır. Ancak sanat ve sanat eğitimi kavramlarına dair bir tanımlama yapmak, içinde bulunulan zamanın algıları ve ortaya koyduğu sonuçla doğrudan ilişkilidir. "Toplumumuzda güzel sanatlardan söz edilince kimilerinin aklına sadece resim, heykel, seramik gibi yalnızca müzelerde yer alan ya da galerilerde sergilenen nesnelere oluşturduğu bir kavram gelmektedir"(Özsoy, 2007:41). Özsoy' un bu ifadesi günümüzde sanata ve görsel sanatlara bakış açısını açık bir şekilde özetler mahiyettedir. Özellikle teknolojideki büyük değişimler ve ağırlıklı olarak dijital ortama taşınan 'sanat' teriminin günümüz gerçeklerini de ihtiva edebilecek bir tanımlamaya ihtiyacı vardır. Bu bakımdan genel anlamda sanat, özelde ise görsel sanat tanımlamaları bazen sınırlayıcı olabilmektedir.

Tüm eğitim disiplinleri içinde sanat eğitimi, özellikle gelişmiş toplumlarda sürece göre anlamlandırılmış ve önemi açısından daima ön sıralarda yer almıştır. “Sürekli deneyim, derin düşünme, yaratıcı eylem süreci içinde sanat bireyin düşünme alanını genişletir, yaşamını anlamlaştırır ve kişiyi daha değerli ve yaşanılır bir dünya kurmaya yöneltir”(Kırışoğlu, 2014: 9). İnsan hayatında önemli bir yer tutan sanat eğitimi her yaştaki bireyler için gereklidir. Çünkü sanat eğitimi, yalnızca insanın estetik düşüncesinin gelişmesine katkı yapmakla kalmaz; aynı zamanda yaratıcı güç ve potansiyellerinin eğitilmesine de yardımcı olmaktadır. Bununla birlikte; toplumda paylaşmayı, sosyal ilişkileri düzenleyebilmeyi ve bir işe başlayıp bitirme hazzını yaşamayı da kazandırır (Yolcu, 2004:91).

Görsel sanat eğitimi, yaşayarak öğrenme olarak adlandırabileceğimiz birçok davranışı kazandırma noktasında da önemli bir etkidir. Çocuk, görsel sanatlar uygulamaları sırasında, özgüven, estetik hazlar, paylaşma, empati, planlama ve temizlik gibi birçok davranış biçimini kazanır."Sanat eğitimi; kişiye estetik yargı yapabilme konusunda yardımcı olmayı amaçlarken, yeni biçimleri hissedip, heyecanlarını doğru biçimlerde yönlendirmeyi öğretir. Demek ki sanat eğitimi, sanatçı yetiştirmeye değil, yetiştirmek durumunda olduğu her kişiyi yaratıcılığa yönlendirip, onun bilgisel, bilişsel, duyuşsal ve duygusal eğitim ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir" (Yolcu, 2004:91). Sanat eğitimi, öğretmenlerin çocukları daha yakından tanıyabilmelerine imkân vermektedir. Çünkü bu ders içerisinde çocuğun sanatsal çalışmalarını, yöntemlerini gözleyebilir ve iletişimini artırabilir.

"Çocuklar her an farklı malzemeler kullanmak, yepyeni çalışmalar yapmak isterler. Edindikleri deneyimle, dünyayı görüş ve algılayış biçimleri değişir. Zihinlerini kullanmayı, kendi kendilerine düşünmeyi yalnızca kendi yaptıkları keşiflerle öğrenebilirler"(Striker, 2005:28). Çocuğa müdahale yapılmadan kendi inisiyatifiyle yapmış olduğu bu görsel sanat çalışmaları, onların bağımsız karar verebilen bireyler olmasında önemli bir başlangıç olarak görülmelidir.

İlkokul ve ortaokulda verilecek görsel sanat eğitimini yalnızca bir yaratıcılık eğitimi olarak değerlendirmek doğru değildir. Öğretmenler, çocuğun kendisini daha rahat ve özgür hissedebileceği ortamı sağladığı zaman, sanat duyguların en iyi biçimde dışa yansımaları sağlayan bir aktivite görevi üstlenmektedir. Ancak özellikle kendi eğitim sistemimiz içerisinde görsel sanatlar eğitimi için ayrılan haftalık zorunlu ders saati bu aktiviteyi yerine getirecek yeterlilikte değildir.

"Sanat, uzun yıllar okullardaki hak ettiği yeri alamayan bir ders olarak görülmüştür. Çoğunlukla bir disiplin alanı olmaktan çok bir boş zaman uğraşısı, çocukların rahatlayacağı

bir etkinlikler toplamı olarak düşünülür. Sanat bu konumuyla okullarda her zaman ikinci derecede önemli bir ders durumundadır. Eğitimi, yönetici, anne-baba, öğrenci giderek toplum sanat eğitimine hep bu gözle bakar"(Kırıçoğlu, 2002:5). Kırıçoğlu'nun bu ifadeleri, yukarıdaki görüşümüzü de destekler mahiyettedir. Çocukların ileride bağımsız karar verebilen, özgüveni yüksek ve yaratıcı bireyler olması hedefleniyorsa, sanat eğitiminin eğitim sistemi içerisinde hak ettiği konuma ulaştırılması gerekmektedir.

2.2. Yaratıcılık

Türkçe Sözlük'te (1998) "Yaratıcı olma durumu, yaratma yeteneği, her bireyde var olduğu kabul edilen bir şeyi yaratmaya iten farazi yatkınlık" şeklinde tanımlanan yaratıcılık terimi son yıllarda eğitimin amaçları içinde yer almış, bu bağlamda farklı tanım ve açıklamaları yapılmıştır. Özellikle sanat eğitimi ile özdeşleşmiş bir algı olan yaratıcılık, günümüzde araştırmacıların üzerine önemle eğildiği bir alan haline gelmiştir.

Yaratıcılık üzerine ciddi araştırmalar yapan uzmanlar, zekâ ile yaratıcılık arasındaki ilişkiyi irdelenmişlerdir. Yaratıcı olmak için belli bir düzeyde zekâyâ sahip olunması gerektiği düşüncesi genel olarak kabul görmektedir. Bununla birlikte zekânın tek başına yaratıcı olmak için yeterli bir ön koşul olmadığını savunularda bulunmaktadır. Bu alanda ciddi araştırmalar yapan Torrance, yaratıcılık testleri geliştirmiştir. Sungur (1997: 13), Torrance'ın yaratıcılık terimini, "Sorunlara; bozukluklara, bilgi eksikliğine, kayıp öğelere, uyumsuzluğa karşı duyarlı olma; güçlüğü tanımlama, çözüm arama, tahminlerde bulunma ya da eksikliklere ilişkin denenceler geliştirme, bu denenceleri değiştirme ya da yeniden sınama, daha sonra da sonucu başkalarına iletmektir." şeklinde tanımladığını ifade etmektedir.

Sanatçıların toplumda diğer insanlardan farklı yeteneklere sahip bireyler olarak görülmeleri, yaratıcılık terimiyle sanatın özdeşleşmesini sağlamıştır. Günümüzde ise güzel sanatlar alanındaki konumunu koruyan yaratıcılık, hemen her alanda karşımıza çıkan bir konuma bürünmüştür. San'a göre (2004:13) yaratıcılık kavramının Batı dillerindeki karşılığı; "Kreativitaet, creativity'dir. Latince 'creare' sözcüğünden gelir. Bu sözcük 'doğurmak, yaratmak, meydana getirmek' anlamındadır; devingen, dirik (dinamik) bir süreç olma niteliği sözcüğün anlamında saklı bulunmaktadır." Yaratıcılığın tanımlanmasında her ne kadar kesin ifadeler kullananlar olsa da bu kavramın günümüze kadar çok farklı tanımlarının yapıldığını görmekteyiz.

Yaratıcı sürecin önemli bir özelliği de yaratıcı insanın sahip olduğu bir dizi belirgin tutum ve değerlerdir. Bu özelliklerin en önemlilerinden biri ise olaylara yeni ve farklı şekillerde bakma yatkınlığı, bilinen nesne veya olayları yeni ve özgün şekiller ve kombinasyonlara dönüştürme ve değiştirme yatkınlığıdır (Covington, 1967:19). Objektif işlemler ve sübjektif yönelimler ile ilgisinde yaratıcılık, sanıldığı kadar açık-seçik bir olgu değil, aksine daha karmaşık olgu özelliğindedir. Bu yüzden eğitim, okul, sanatsal ve eğitsel süreçlerin yaratıcılık için önemli bileşenler içerdiği düşünülebilir.

Yaratıcılık kavramına ve yaratıcılığın fark edilmesine ilişkin pedagojik süreçlerin özellikle okul çocuğunun ilk davranışlarında, dışavurumsal enstrümanlarla ilişkisinde ve diğer eğitsel diyaloglarda gözlemlenmektedir. Yetişkinler ile çocuklar arasındaki belirgin yaratıcılık farklılıkları, yaratıcılığın doğası ve dışavurumun olanakları çerçevesinde de değerlendirilse, okul belirgin olarak aracılık sergilemektedir. Alexander'ın (1981:29-30) yaptığı bir çalışma sonunda yaratıcılığın eğitsel ortamlar ile ilişkisini belirlediği ifadeler aşağıda ki şekilde açıklanmıştır.

1. Çocuklar yetişkinlerden daha yaratıcıdır.
2. Okul sistematik olarak çocuğun yaratıcılığını, özellikle sanattaki yaratıcılığını bastırır.
3. Bütün çocuklar yaratıcıdır.
4. Yaratıcılık öğretilir ve öğrenilebilir.
5. Çocuklar genellikle 11-12 yaşlarında yaratıcılıklarının çoğunu kaybediyor.
6. Sanat eğitimindeki yaratıcılık diğer alanlara kaydırılabilir.
7. Çocuğun yaratıcılığına müdahale etmek kötü bir şeydir.
8. Yaratıcılık iyi bir şeydir.

Yaratıcılığın çocuk ve okul çevresindeki karşılığı, okul sosyalitesi ile birlikte okul teknolojileri ile de ilişkilendirilmektedir. Okul çocuğunun motivasyonlar açısından yaratıcı süreçlerini destek gereçlerle gerçekleştirmesi, okulun donatılarını da performans göstergelerine ve yaratıcılık çıktılarına katkı sunması olarak değerlendirilebilir. Harrison, okulda teknolojik yaratıcılığın gelişimi, bilgi ve beceri kaynakların kazancı için önemli bir tamamlayıcıdır demektedir. Teknoloji uzmanlarının bilgi ve beceri kaynaklarının gelişmesi gereklidir. Fakat teknolojik yaratıcılık, okullardaki bilim ya da benzer bölümler içerisinde şansa bırakılmaz. Çünkü bu gelişmenin olmasına engel olacak çok fazla faktör vardır. Bu sorunun üstünde bilinçli bir şekilde durulmalı. Aynı zamanda bu eğitimin önemli bölümünün sorumluluğunu alması gereken bir kişi olmalıdır (Harrison, 1971:142).

Yapılan çeşitli araştırmalarda, yaratıcı çevrelerin özelliklerinin beraberinde;

1. Zaman ve avantaj sağlamak için yeterli kaynaklar;
2. Bireyler arasında devamlı gelişen iletişim;
3. Yaratıcıyı sosyal veya ekonomik olarak ödüllendirme sistemi;
4. Düşünmek ve üretmek için yalnız kalmanızı ve rahatsız edilmemenizi sağlayan mahremiyet;
5. Kabullenme ve gelişme ortamı;
6. Ortak zevkleri paylaşan topluluk oluşturma imkânları;
7. Bilindik değerlerin ve bilgilerin aktarılmasının aksine serbest araştırmayı ödüllendiren ve destekleyen eğitim gibi özellik davranış biçimini destekleyen çeşitli kuruluşların başarıları bu tip durumların altını çizer (Fabun, 1968:26 ve Crosby, 1968: 29'dan aktaran Wright, 1990:55). Buraya kadar okul çocuğunun okul çevresi içindeki yaratıcı performansına okul donatılarının da katkılarının olacağı yönündeki yaklaşımlarımızı güçlendirmeye çalıştık. Okul uzayı, bir tür yaratıcılık uzayı ve yaratıcılık donatılarına sahip durumdadır.

Yaratıcılığı anlama, çözüme, fikirlerin karşılaştırılması ve uzlaştırılması için bir temel teşkil eden birbirinden ayrı dört temel unsur olduğunu görmekteyiz (Beattie, 2000: 177). Genellikle araştırmacılar farklı yaklaşımlar şeklinde bu unsurlara değinmektedirler. Kimilerine göre çevre bu konuda ön planda olurken, kimileri de yaratma eylemini gerçekleştiren bireyin önemine değinmişlerdir. Beattie (2000:177) bir çalışmada Money'in (1963) bu unsurları aşağıdaki şekliyle belirlediğini açıklamıştır:

1. Yaratıcı eylemin içerisinde gerçekleştiği çevre, durum ya da yer (yaratıcı çevre)
2. Yaratımın ürünü (yaratıcı ürün, en gözlenebilir işaret)
3. Yaratım süreci (yaratıcı süreç)
4. Yaratıcı kişi (yaratıcı kişi)

Yaratıcılık, dünyada bilinen ilk resim örnekleri olarak kabul edilen mağara dönemi insanından günümüze kadar farklı biçimlerde kendisini göstermiştir. İnsanoğlunda var olan merak, yaratıcılığa giden yolu açmıştır. Bu yol, insanlık tarihi boyunca devam eden önemli bir olgu olarak var olacaktır. Çünkü yaratıcılık, insanlığın gelişiminin ana unsurudur.

2.3. Görsel Sanat Eğitimi ve Yaratıcılık İlişkisi

Günümüz eğitim sisteminde görsel sanat eğitimi ve yaratıcılık arasındaki ilişki daha önemli görülmektedir. Çocukların yaşadığı çevrenin eskiye oranla daha hızlı bir şekilde değişim gösterdiği düşünüldüğünde, çocuğun görsel izlenimlerini besleyen algılarının oluşumu da değişkenlik gösterir. Dünyadaki teknolojik gelişmeleri göz önünde bulundurduğumuzda ilkokul ve ortaokul çocuklarının görsel sanatlar eğitiminden daha fazla yararlanması gereği de önemli hale gelmiştir. Çünkü görsel sanatların alan özellikleri ve kapsamı günümüzde daha genişlemiştir. Özellikle büyük kentlerde çocuğun yaşam alanları ve doğası büyük oranda değişim göstermiştir.

Görsel sanatlar eğitimi, çocuğun zihinsel ve bilişsel gelişimine ilişkin birçok olguyu bünyesinde barındırmaktadır. Görsel sanatlar eğitimi, özellikle çocuğun sanatsal gelişim süreçleri içinde yaratıcılık performanslarına doğrudan etki eden bir disiplin olarak kabul etmemiz gerekir. Çocukların fiziksel gelişimleriyle birlikte zihinsel gelişimleri de önemlidir. Bu gelişim süreci her çocukta farklı bir şekilde ilerlemektedir. Dolayısıyla çocukların görsel sanat çalışmalarında ve yaratıcı performanslarında fiziksel ve zihinsel gelişimlerinin göz ardı edilmemesi gerekir.

"Sanat eğitiminde yaratıcılığın üzerine yapılandırılacağı bir alt yapıya, bir bilgi ve deneyim iskeletine gereksinim vardır. Bu bilgi ve deneyim sanatta eğitim ve öğretimle sağlanır"(Kırıışoğlu, 2002:16).Sanat, bireyi içsel ve biçimsel anlamda donatır. Bireyin kendisini ifade etme yöntemlerinin en önemlileri arasındadır. Bu bakımdan sanat eğitimi de kişisel gelişimin olmazsa olmazları arasındadır.

"İnsanlar, çevrelerinde gördükleri biçimleri, renkleri, uzaklık-yakınlık, büyüklük-küçüklük vb. gibi eşyanın durumuna bağlı özellikleri çeşitli durumlarda algırlarlar. Zihinde tasarlananlar, algılar ve kavramlar, görsel iletişimin ve sanatsal yaratmanın önemli malzemeleridir. Yaratıcı düşüncenin temelini bu görsel deneyimler oluşturur"(Yolcu, 2004: 112). Çocuğun görsel dünyasında yer bulan tüm bu görsel izlenimleriyle kendini ifade edebilmesi, sanat etkinliklerinde yapmış olduğu çalışmalarda daha sağlıklı bir şekilde izlenebilmektedir. Murray'ın (1983: 130) tespitlerine göre;

"Bütün çocuklar sanat yapar ve kendiliğinden oyun gibi görünen şey aynı zamanda dünya hakkında bir şeyler öğrenme –algılamayı, ayırt etmeyi, organize etmeyi, kavramlar oluşturmayı, ifade etmeyi, anlamayı öğrenme- gibi ciddi bir iştir. Sanat bize aktif olarak, derinlemesine ve gördüğümüzü yapılandırarak görmeyi, gözlerimizle düşünmeyi öğretir. Bir kameranın aksine, bir insan, bir şeye, onun hakkında düşünmeksizin bakamaz. "Görüş" ile ilgili ne çok sözcüğümüzün aynı zamanda "düşünüş" sözcüğü-içgörü, bakış açısı, hayal etme, çalışma, yansıtma- olduğunu düşündüğümüzde, algının bilişten ayrılamayacağını anlamış oluruz" (Murray, 1983:130). Murray'ın burada ifade ettiği gibi, çocuk için eğlenceli bir oyuna benzeyen bu görsel sanat etkinlikleri sürecinde çocuğa çok yönlü düşünce biçimleri de kazandırılmaktadır. Görsel sanatlar eğitimi çocuğun zihinsel ve duygusal gelişimi açısından da önemli katkı sağlamaktadır. Öğretmenlerin öğrencileri derse motive ederek derse aktif katılımını sağlayabilmesi, bireylerin özgüvenlerini artırarak bir şeyi başarabilme inancına olumlu yönde etki edecektir. Özgür sınıf ortamı sağlanarak öğrencinin aktif hale gelmesi,

yeteneklerinin keşfedilmesine, paylaşım duygularının oluşmasına ve düşünme yetilerinin gelişmesine imkân verir.

Sanat öğretmenin diğer disiplinlere oranla daha avantajlı olduğunu söyleyebiliriz. Bu avantajı sağlayan en önemli etken sanat öğretiminin gerçekleştiği ortamdır. Çünkü öğrenciler yan yana çalıştıkları için diğer arkadaşlarının yaptıklarını görme ve düşünme sansına kavuşurlar. Böylece birbirlerinin çalışmalarını analiz ederek, eleştirir ve değerlendirebilirler. Böylelikle öğrencilerin birbirlerini sorgulayabilmeleri, birbirlerine önerilerde bulunabilmeleri ve iç görülerini paylaşabilme kazanımlarını elde ederler (Murray, 1983:133).

Görsel sanatlar eğitimi, bir disiplin alanı olarak yaratıcılığın karşılığını vermeyebilir. Ancak çocukların kendilerini ifade edebilecekleri özgür bir sınıf ortamı sağlandığında, çocuğun yaratıcı sürecini ve sanatsal gelişimini izleme imkânı verir. Görsel sanat etkinlikleri, sanatsal gelişim göstergelerinin en iyi takip edilebileceği bir çalışma alanıdır.

Yapılan bir çalışmada 1950'den beri sanatta yaratıcılık ve sanat eğitimi ilişkisi dokuz değişik bakış açısıyla analiz edilmiştir. Bunlar;

1. Bilmeye ilişkin, akıl sahibi ve anlamsal/semantik olarak (bilişsel yaklaşım)
2. Kişilik özelliği ve çevresel olarak (toplumsal-kişilik yaklaşımı)
3. Nicel olabilen zihinsel özellik olarak (psikometrik yaklaşım)
4. Freudçuluk ve yeni Freudçuluk olarak (psikodinamik yaklaşım)
5. Hayal gördüren/saykodelik olarak (mistik yaklaşımı)
6. Pragmatik ve ticari olarak
7. Biyolojik veya bilişsel nörobilim tabanlı olarak
8. Bilgisayimsal/hesaba dayalı olarak
9. Bağlamsal veya birleşik olarak (Beattie, 2000:175-176).

Değişik yaklaşımlar ve sanatsal bağlamlar içinde bu yaklaşımların özel çerçeveleri, yaratıcılığı zihinsel olgulardan kimlik göstergelerine kadar irdeleyen ve yaratıcılığın da bir karakter toplamı olabileceği savını işleyen Beattie, aslında, eğitsel ortamların ve eğitimcilerin metodolojik çalışma yöntemlerini açıklamaktadır.

3.Görsel Sanatlar Dersinde Mevcut Durum ve Öneriler

Görsel Sanatlar Eğitimi, hem homojen nitelikleri (benzerliklerin bileşke karakteri) hem de heterojen nitelikleri (farklılıkların birliktelik gerekçeleri) aynı anda müfredat kapsamında işleyebilme kapasitesi ile dikkat çekmektedir. Ülkemizde görsel sanat eğitiminin çocukta yaratıcılık göstergelerinin ve yaratıcılık performanslarının görsel, kültürel ve teknolojik gerekçelerle ilişkilendirilmesi için özellikle ilkököl ve ortaokullardaki 'Görsel Sanatlar' dersi, ders içeriklerine ilaveler yapılmasına ve metodolojik katkılarda bulunulmasına ihtiyaç vardır.

T.C Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 2018-2019 eğitim öğretim yılında uygulanacak olan İlköğretim Kurumları (İlkokul-Ortaokul) haftalık ders çizelgesini incelediğimizde (Tablo1) "Görsel Sanatlar" dersini zorunlu dersler içerisinde yalnızca 1 ders saati olarak görmekteyiz. Aşağıda yer verdiğimiz ve yine bu doğrultuda hazırlanan MEB Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın amaçları dikkate alındığında bu dersin uygulanması ve amaçlarının gerçekleştirilmesi için haftalık 1 ders saati yeterli değildir.Seçmeli dersler bölümünde öğrencinin tercihine bağlı olarak bu ders 2 veya 4 ders saati olarak seçilebilse de tüm öğrencilerin zorunlu olarak en az 2 ders saati "görsel sanatlar" dersini alması belirlenen hedeflere ulaşılması açısından daha uygun olacaktır. Millî Eğitim Bakanlığı, görsel sanatlar dersi öğretim programının özel amaçlarını açıklarken önemli bir

konuya da vurgu yapmıştır. "Bireyin Görsel Sanatlar eğitimi alması onun bir sanatçı veya çok üstün yeteneklere sahip olmasını gerektirmez. Görsel Sanatlar eğitimi, bireyin kendini ifade edebilme, estetik bilinç kazanma gibi kişisel yaşantısına katacağı olumlu edinimler ve toplumlar açısından avantajlar sağladığından her düzeydeki yaş grubundan bireyler için bir gereksinimdir"(MEB:2018). Bu ifade dersin uygulanabilirliği açısından olumlu olmakla birlikte, görsel sanatlar dersine ayrılan zorunlu haftalık 1 ders saati ile bu amaçlara ulaşılabileceği ayrı bir tartışma konusudur. Çünkü, bu kısa süre içerisinde derse katılan öğrencilerin, belirlenen niteliklerde donanıma kavuşabilmesi kısmen mümkün olmayabilir.

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın amaçları:

- Görsel okuryazarlık, algı ve estetik bilincine sahip,
- Görsel sanatlar alanındaki temel kavram ve uygulamalar konusunda bilgi, beceri ve anlayışa sahip,
- Görsel sanatlar ile ilgili tartışmalara etkin olarak katılan ve bu tartışmaları değerlendiren,
- Görsel sanatların doğası ve kökenini inceleyen, değerini sorgulayan,
- Kendi kültürü ile diğer kültürlerle ait kültürel mirasın değerini anlayan ve onları koruyan,
- Görsel sanat çalışmalarında bilgi, malzeme, beceri, teknik ile teknolojiyi etkin ve güvenli bir şekilde kullanarak düşüncelerini ifade eden,
- Görsel Sanatları diğer disiplinlerle ilişkilendiren,
- Sanat alanında etik davranış gösteren,
- Sanat alanıyla ilgili meslekleri tanıyan,
- Görsel Sanatları öğrenmeye ve uygulamaya istekli bireyler yetiştirmektir. (MEB:2018)

Çocuğa okulöncesi eğitimden sonra sistemli olarak verilen ilk eğitimin ilkökul, sonrasında ise ortaokulda verildiği göz önünde bulundurulduğunda, çocuğun ileriki eğitim ve yaşam sürecine katkılar sağlayacak dersler önemli görülmelidir. Bu nedenle ilkökul ve ortaokulda öğrencilere verilecek eğitimin farklılığa, yeniliğe, öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmeye ve bağımsız karar verebilmeye yönelik yöntemleri kapsayacak nitelikte olması gerekmektedir. Kuşkusuz bu nitelikleri sağlayacak en uygun derslerden birisi de konumu gereği görsel sanatlar eğitimidir.

Çocuğun yaratıcılığını geliştirmede şüphesiz aile, öğretmen ve eğitim gördüğü okulun da büyük önemi vardır. Çocuğun yaratıcı bir birey olarak yetişmesinde bu faktörlerin birbiriyle uyumlu olması gereklidir. Bazı devlet ve özel okullarda çocuğun kendisini rahat ifade edebileceği özel olarak tasarlanmış, donanımlı görsel sanatlar sınıfı olmasına rağmen, ülkemizde ne yazık ki çoğu okulumuzda görsel sanatlar dersinin işleneceği ayrı bir sınıf bulunmamaktadır. "Okullarımızda öğrencilerimizin yaratıcı davranışlarını geliştirmek için eğitim ortamının öğretme ve öğrenmede yaratıcılığı destekleyici olarak düzenlenmesi gerekir. Öğrencilerde yaratıcı düşüncenin oluşması bir bakıma buluş yolu, araştırma, soruşturma ve mükemmel öğrenme stratejileri, güdümlü tartışma, örnek olay, gösterip yaptırma yöntemleri ile sorgulayıcı tartışma, küçük ve büyük grup tartışması, münazara, canlandırma, oyunlaştırma, gözlem, deney, beyin fırtınası, workshop, gösterim, problem çözme, olay bulmaca, alan gezileri gibi geniş bir yelpazede çeşitli tekniklerden yararlanılmasına bağlıdır" (Özsoy, 2007:154).

"Sanat eğitimi, duygu ve beğeni eğitimine, güzel formlara duyarlık kazanmaya ve her türlü anlatım biçiminde estetik yaşantılar oluşturmaya yönelik bir disiplindir. Sanat eğitimi

yalnızca sanatı meslek edinmek için özel yeteneği olanlara yönelik olmayıp, okul öncesinden başlayarak yaşam boyunca çeşitli aşamalarda sürdürülecek bir eğitim süreci olarak görülmelidir. Yeni ve özgün düşünceler üretmeyi öngören sanat eğitiminin en önemli amaçlarından birisi bireylerin yaratıcı yeteneklerini geliştirmektir" (Mazlum, 2010:181). Çocukların hem yeteneklerinin keşfedilmesi hem de yaratıcı özelliklerinin geliştirilmesinde öğretmenin öğrencilere yaklaşımının ve çocukların kendilerini özgürce ifade edebileceği sınıf ortamının ayrı bir yeri vardır. Görsel sanatlar dersi genellikle ilköğretim döneminde sınıf öğretmenleri tarafından verilmektedir. Bu nedenle ister istemez görsel sanatlar dersinin işlenmesi aşamasında bazen problemler ortaya çıkabilmektedir. Kendi alanları olmadığı için, sınıf öğretmenlerinin bir kısmının bu dersle ilgili yöntemleri ya da öğrenciye yaklaşım biçimlerini bilmemelerini bunun doğal nedeni olarak kabul edebiliriz.

Çocuğun yaratıcılığına kısmen engel teşkil edebilecek faktörlerden birisi de kalabalık sınıf ortamıdır. Öğrencilerin atölye ortamı olmayan sınıflarda görsel sanatlar eğitimi görmesi, dersin amaçlarına ulaşılabilirliği konusunda zaten bir dezavantaj oluştururken, sınıflardaki öğrenci sayısının fazla olması, bu olumsuzluğu pekiştirmektedir. Çocuğun kendisini rahat bir şekilde ifade edebilmesi için öğretmenin özgür bir sınıf ortamı oluşturması tek başına yeterli olmayabilir. Çocuk için sınıftaki oturma düzeni ve araç gereçlerini rahat bir şekilde kullanabileceği fiziksel ortamında büyük önemi vardır.

Görsel sanatlar dersinde öğretmenlerin dikkat etmesi gereken önemli noktalardan biriside alışlagelmiş resim tekniklerden vazgeçerek farklı çalışmalar yaptırmasıdır. Geleneksel boyama yöntemlerinin dışında, atık malzemelerle materyal çalışmaları bu yöntemlerden birisidir. Burada çocuğa sağlık açısından zararsız materyallerin seçimine özen gösterilmelidir. Bu etkinlikler sırasında çocuk, farklı bir çalışmayı denediği için çevresiyle bir bağ kurup eğlenerek bir ürün ortaya çıkarmaktadır. Bunun yanında aktif öğrenme olarak kabul edebileceğimiz bu etkileşim içerisinde, çocuğun çevresindeki farklı malzemelerle temasa geçmesinin yaratıcılık gelişimine olumlu katkıları vardır. Bu derste öğretmenlere düşen görevlerden birisi, çocukların kendilerini ifade edebilecekleri, araç-gereç yönünden yeterli özgür bir sınıf ortamını oluşturmaktır. Bu çalışmalarda, materyal olarak isimlendirdiğimiz kumaş parçaları, pet şişeler, karton ve plastik bardak gibi nesnelere kullanabiliriz. Çocukların malzemeleri farklı şekillerde kesmesi, istedikleri renkleri seçmesi ve onları yapıştıran bir ürün haline dönüştürmesi, yaratıcılıklarının gelişmesine yardımcı olmaktadır.

Yaratıcı davranışların sanatsal izdüşümlerinde yine bilişsellik ve duyuşsallığın etkisi tartışılmaz durumdadır. Yaratıcı davranış ve yaratıcı performans, sanatsal etkinliklerin de temel belirleyicileri olarak ön plandadır ve okul çocuğunun sanatsal gelişimine doğrudan tesir oluştururlar. Bu yaratıcı davranışların bilişsel bileşenlerine baktığımızda şu nitelikleri içerdiğini görmekteyiz:

- Soyutlama, düzenleme, parça bütün ilişkisini kavrayabilme, parçadan bütüne yönelme, bütünü parçalara ayırıp basite indirgeme, yeni bir ürün oluşturma.
- Ayrıntılara dikkat etme, farklılıklara duyarlı olma, analitik, başka bir deyişle çözümleyici düşünme becerisini ortaya koyma. Çocukların malzeme, kurgu, algı ve ürünleriyle değişik bakış açılarını geliştirip sorunlara çok yönlü çözümler getirmeleri desteklenmeli.
- Sanat etkinlikler yoluyla çocuğun yaptığı desen ve kompozisyonda onun değişik öge ve renkleri kullanarak farklı bir ürün oluşturmaya. Bu şekilde çocuk estetik ve kendine göre anlamalı bir bütün ortaya koymuş olur. Bu gelişimi desteklemek için çocuklar çok yönlü düşünmeye, tasarlamaya, algılamaya, ifade etmeye ve uygulamaya

özendirilmeli. Bu özellikler tüm sanat etkinliklerinde önemle vurgulanmalı (Sevinç, 2004:110).

Yaratıcılık eğitimi, yukarıda da vurgulandığı gibi zihinsel-işlemsel yetiler ile ilişkilendirilecek sondajlar ile elde edilen tespitlerin yöneyleme taşınması ile söz konusu olabilmektedir. Bir başka ifade ile yeti ve yeterliklerin birlikte oluşturduğu yetenek olgusu, zekaya ilişkin güçlerden biri olan yaratıcılık performansı ile çocukların sanatsal eğilim ve kapasiteleri hakkında da bir grafik sunabilmektedir. Bu bağlamda açıklamaya çalıştığımız önerilere ilaveten bazı yönetsel önerileri de şöyle sıralayabiliriz:

- Yaratıcılık zekaya bağlı bir güçtür. Diğer güçler olan “sezgi, imgelem, buluş, keşif” ile ilişkisel bir bileşke oluşturur. Biri diğerine bağlı olarak performansa yansımak durumundadır.
- Yaratıcılık performansı için müfredat içeriklerinin hem kolektif çalışmalara hem de bireysel yönelimlere göre zaman zaman öğrenci odaklılık farkına göre uygulanması söz konusu olabilmelidir.
- Yaratıcılık eğitimi müfredat yapılanmaları genellikle teknoloji odaklı ya da tekno-kültürel yeni içeriklerle ilaveler içerebilmektedir. Çocukların çok daha hızlı motive olduğu tekno-odaklı müfredat önerilerine görsel sanat eğitimcilerinin de aynı hızda ayak uydurması gerekmektedir. Kuşak farklılıklarını olumsuz tesir algısı olarak gündemden çıkarmak çabası önemli görülmelidir.
- Yeni yaratıcılık alanlarının da çoğalmaya başladığı günümüzde, yaratıcılık veya tekno-yaratıcılık eğilimlerinin müfredatlaşması çabalarına içerik oluşturan kodlama, algoritma ve robotik eğitimin görsel sanatlar eğitimi ile teması belirginleştirilmelidir.
- Görsel sanatlar eğitiminin kültür dersi olarak da ağırlık kazanması dikkat çekmektedir. Bu bağlamda görsel kültür çağının genel içeriklerinin ve günlük yaşam pratiklerine yansıyan iletişim imgelerinin de ders içinde yer alması beklenmelidir.
- Çağdaş sanat ve estetiğine ilişkin yeni motivasyonlarda pragmatik fonksiyonellik ile hazcı fonksiyonellik ayrımının da pedagojik içerik kapsamının genişletilmesi gerekmektedir.
- Görsel sanatlar eğitimi bir irtifa kaybı yaşamamaktadır. Bir itibar kaybı da yaşamamaktadır. Ancak genel müfredat içinde çocuğun/bireyin sanat eğitimi için ayrılan ders saatinin yetersizliğine karşılık olarak, yeterli seviyede bir ders süresi sağlanmalı ve buna ilave olarak sanat, kültür ve yaratıcılık eksenli başka derslerin kısmen zorunlu ama genellikle seçmeli anlamında çoğaltılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.
- Görsel sanatlar eğitimi için “eğitici eğitimi” çalışmalarına ağırlık verilmeli ve özellikle de “kuşak farklılıkları” nı ortadan kaldıracı güncellemelere yönelim sergilenmelidir.

4. Sonuç

Çocuğun doğuştan itibaren var olan yaratıcılık potansiyellerine katkıda bulunma konusunda görsel sanatlar eğitimi yeni kapsamlar geliştirebilir. Yaratıcılık, zekâ gibi doğuştan gelen ve her çocukta farklı düzeylerde bulunan bir güçtür. Çocuğun hayal gücü ve sezgileri gibi yaratıcılığı da görsel alanların kendisine sunduğu olanaklarla doğrudan ilişkilidir.

Bu araştırma, görsel sanat eğitiminin ilk ve ortaokul çocuklarının yaratıcılıklarının geliştirilmesine olumlu katkı sağladığı ve çocuğun görsel algı kazanımlarını algılayış biçimine olumlu etki ettiği sonucuna ulaşmıştır. Çocuklara ilköğretimde verilen genel eğitim ve öğretim içerisinde görsel sanat eğitimi derslerinin daha fazla yer alması ve tartışılması açısından bir gereğe ortaya çıkarmaktadır. Görsel sanat eğitimi yoluyla çocuğu daha iyi

tanıma, anlama, yaratıcılıklarını ortaya çıkarma ve gelişimlerine katkıda bulunmak mümkündür. Bununla birlikte ilkokul ve ortaokulda eğitim gören her bireyin sanatı tanıması ve sanat yoluyla kendini ifade edebilmesi için gerekli özgür uygulama mekânlarının okul idarecileri ve öğretmenler tarafından sağlanması bir gerekliliktir.

Yaratıcılık; akıl, sezgi, imgelem, keşif, buluş gücü gibi zekâyâ ait güçlerden biridir. Zekâyı oluşturan her güç diğeriyle ilişkilidir. Zira bu ilişkiyi tasvir eden birçok pedagojik açılım veya problem önerisi sunulabilir.

Sanat eğitiminde ‘Görsel Sanatlar’ ile ‘Teknoloji ve Tasarım’ dersleri sayesinde okul, ders ve müfredat kapsamlı sondaj ve gözlem şansı bulduğumuz çocukların yaratıcılık durumları, yalnızca görsel anlatım, tasvir ve diyaloglarla değil, zekâyı oluşturan diğer güçlerin de dinamik kılındığı fikir, düşünce, yönelim, saptama, kurgu, imgelem ve keşiflerde de araştırılabilir. Görsel kültür ve teknoloji kültürünün görsel sanat eğitimi dersleri için yeni başlıklar ve bağlantılar sunma potansiyeli söz konusudur. Bu bağlamda görsel sanat eğitimi daha çevresel, daha etkileşimsel daha ilişkiyel ve disiplinler arası kılınmalıdır. Bu gerekçelerle ilintisinde çocukta yaratıcılık, çocuğun yalnızca okul ve müfredat konformizmiyle(uygululuk) değil, günlük yaşamın daha dinamik ve tepkisel boyutlarıyla çözümlenmek ve değerlendirilmek durumundadır.

Çağdaş sanat eğitimi, teknolojik esaretle çocuğun elinden alınanlar yerine, teknolojiyle birlikte kültürel performanslara ve günlük yaşama yansıyan tesirlerde yaratıcılığı işlemek arzusunda olmalıdır/olacaktır.

TABLO 1. İLKÖĞRETİM KURUMLARI (İLKOKUL VE ORTAOKUL) HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ

DERSLER		SINIFLAR							
		İLKOKUL				ORTAOKUL			
		1	2	3	4	5	6	4	5
ZORUNLU DERSLER	Türkçe	10	10	8	8	6	6	5	5
	Matematik	5	5	5	5	5	5	5	5
	Hayat Bilgisi	4	4	3					
	Fen Bilimleri			3	3	4	4	4	4
	Sosyal Bilgiler				3	3	3	3	
	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük								2
	Yabancı Dil		2	2	2	3	3	4	4
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi				2	2	2	2	2
	Görsel Sanatlar	1	1	1	1	1	1	1	1
	Müzik	1	1	1	1	1	1	1	1
	Beden Eğitimi ve Oyun	5	5	5	2				
	Beden Eğitimi ve Spor					2	2	2	2
	Teknoloji ve Tasarım							2	2
	Trafik Güvenliği				1				
	Bilişim Teknolojileri Ve Yazılım					2	2		
	Rehberlik ve Kariyer Planlama								1
İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi				2					
ZORUNLU DERS TOPLAMI		26	28	28	30	29	29	29	29
SEÇMELİ DERSLER	Din, Ahlak ve Değerler	Kur'an-ı Kerim (4)				2	2	2	2
		Hz. Muhammed'in Hayatı (4)				2	2	2	2
		Temel Dini Bilgiler (2)				2	2	2	2
	Dil ve Anlatım	Okuma Becerileri (1)				2	2		
		Yazarlık ve Yazma Becerileri (4)				2	2	2	2
		Yaşayan Diller ve Lehçeler (4)				2	2	2	2
		İletişim ve Sunum Becerileri (1)						2	2
	Yabancı Dil	Yabancı Dil (Bakanlar Kurulu Kararıyla Kabul Edilen Diller) (4)				2	2	2	2
	Fen Bilimleri ve Matematik	Bilim Uygulamaları (4)				2	2	2	2
		Matematik Uygulamaları (4)				2	2	2	2
		Çevre ve Bilim (1)						2	2
		Bilişim Teknolojileri ve Yazılım(4)						2	2
	Sanat ve Spor	Görsel Sanatlar (Resim, Geleneksel Sanatlar, Plastik Sanatlar vb.) (4)				2/(4)	2/(4)	2/(4)	2/(4)
		Müzik (4)				2/(4)	2/(4)	2/(4)	2/(4)
		Spor ve Fiziki Etkinlikler (Alanlara Göre Modüller Oluşturulacaktır.) (4)				2/(4)	2/(4)	2/(4)	2/(4)
Drama (2)					2	2			
Zeka Oyunları (4)					2	2	2	2	
Sosyal Bilimler	Halk Kültürü (1)				2	2	2	2	
	"Şehrimiz..."(1)				2	2	2	2	
	Ortak Türk Tarihi(1)							2	
	Medya Okur Yazarlığı (1)						2	2	
	Hukuk ve Adalet (1)					2	2	2	
	Düşünme Eğitimi (2)						2	2	
Seçilebilecek Ders Saati Sayısı						6	6	6	6
SERBEST ETKİNLİKLER		4	2	2					
TOPLAM DERS		30	30	30	30	35	35	35	35

KAYNAKÇA

- ALEXANDER, R.R. “The Ghost of Creativity in Art Education”, *Art Education*, Vol.34, No.4 (Jun., 1981), pp.28-30.
- BEATTIE, D. K. (2000). “Creativity in Art: The Feasibility of Assessing Current Conceptions in The School Context” *Assessment in Education*, 7/2, ss.175-192.
- COVIINGTON, M.V. “Teachingfor Creativity: Some Implicationsfor Art Education”, *Studies in Art Education*, Vol.9, No.1 (Autumn, 1967), pp.18-32.
- HARRISSON, G.B. “Technological Creativity at School”, *Paedagogica Europaea*, Vol.6, The Changing School Curriculum in Europe (1970-1971), pp. 135-147.
- KIRIŞOĞLU, O. (2014). *Sanat Bir Serüven*. Ankara: Pegem Akademi
- MAZLUM, Ö. (2010). "Sanat Eğitiminde Yaratıcı Düşünme" 2.Ulusal Güzel Sanatlar Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitabı, 177-282.
- MURRAY, J.J. (1983). “Art, Creativityand The Quality of Education”,*Deadalus*, 112/3, ss.129-147.
- ÖZSOY, V. (2007). *Görsel Sanatlar Eğitimi*, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık
- PARLATIR, İ., GÖZAYDIN, N., ZÜLFİKAR, H., AKSU, T., TÜRKMEN, S., ve YILMAZ, Y. (1998). *Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük*,(9.Baskı), Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- SAN, İ. (2004). *Sanat ve Eğitim*, Ankara: Ütopya Yayınevi.
- SEVİNÇ, M., (2004). *Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitiminde Oyun*, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- STRIKER, S. (2005). *Çocuklarda Sanat Eğitimi*, (1.Baskı),(Çev. Azize Akın),İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- SUNGUR, N. (1997). *Yaratıcı Düşünce*, (2.Baskı), İstanbul: Evrim Yayınları
- WRIIGHT, J. “The Artist, the Art Teacher, and Misplaced Faith: Creativityand Art Education”, Vol.43, No.6 (Nov., 1990), pp. 50-57.
- YOLCU, E.(2004). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

<https://ttkb.meb.gov.tr/www/haftalik-ders-cizelgeleri/kategori/7>

<http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018121111026326-GORSEL%20SANATLAR.pdf>